

Modalitatile de influenta balzaciana din romanul Enigma Otiliei de George Calinescu

Balzacianismul, relevat ca un element constitutiv al tehnicii romanesti din "Enigma Otiliei" poate fi recunoscut in urmatoarele aspecte:

1. Cele doua subteme ale romanului, care se impletesc intr-o singura actiune:

a) subtema mostenirii;

b) subtema paternitatii.

a) Subtema mostenirii. in centrul actiunii sta lupta pentru mostenirea averii lui mos Costache; sub acest raport, Enigma a fost comparata cu Le Cousin Pom si cu La Rabouilleuse - romane ale Jui Balzac.

intreaga miscare epica este construita pe lupta surda care are loc intre doua familii: pe de o parte, Costache si fiica lui vitrega Otilia, pe de alta - clanul Tulea.

Aceasta inclestare scoate la iveala pasiunile, rautatea, pornirile rudimentare, zgarcenia - o gama intreaga de trasaturi puse in slujba unui tel nefinalizat: cel care se va imbogati furand banii lui Costache (si provocandu-i moartea) va fi Stanica Ratiu.

Tot o "mostenire" este si zestrea pe care Aglae ar trebui sa i-o dea Olimpiei, act refuzat cu obstinatie de maniacul Simion: "Nu e fata mea". Cuvintele lui Simion unesc cele doua subteme ale romanului.

b) Subtema paternitatii. Initial, Calinescu intentiona sa-si intituleze romanul Parintii Otiliei, dar a renuntat, la sugestia editorului. in acest sens, Ov.S. Crohmalniceanu observa, pe buna dreptate, ca mai toate personajele cartii pot fi considerate "parinti" ai Otiliei, in sensul ca vor sa aiba grija de viitorul ei.

Subtema paternitatii este privita din mai multe unghiuri: pentru Simion este obsesiva, pentru Stanica este generatoare de delir verbal, pentru Pascalopol - devine unul dintre cele doua moduri de o iubi pe Otilia (viril si patern).

In centrul actiunii stau doi orfani: Felix si Otilia. Ei vor alcatui "cuplul adamic" cazut intr-o lume care si-a pierdut irecuperabil -esenta paradisiaca.

In aceasta lume, fluviul heraclitic antreneaza doar noroaiele si murdaria, aducand, prin moartea lui Costache, sfarsitul iubirii celor doi tineri. O alta fateta a temei ar putea fi complexul oedipian al tatalui autoritar, al carui fol este, asumat de Aglae.

2. Tot balzaciana este si descrierea minutioasa a mediului ambiant, utilizata ca mijloc de caracterizare a personajelor. Asa este ampla expozitiune narativa a romanului, care sugereaza ca in casa neingrijita, cu usi scartaitoare traieste un zgarcit, tot asa cum odaia Otiliei reflecta gustul pentru frumos al zglobeiei locatare.

3. Situarea exacta a actiunii in spatiu si timp este tot balzaciana.

4. Concentrarea vointei pentru realizarea scopului propus, face din Stanica un Rastignac bucurestean, obraznic si demagog, depasindu-si modelul.

5. Dintre personajele romanului, cel mai apropiat de prototipul balzacian pare a fi mos Costache. care trimite la Grandet (Eugenie Grandet); el intra, totodata si in galeria avarilor (Harpagon, Gobsek, Pliuskin, Hagi-Tudose), umanizat fiind de iubirea pentru Otilia.

In plus, lantul de situatii grotesti in care este infatisat, mania pentru bani, teama de Aglae, ii imbogatesc factura balzaciana, facandu-l unic.